

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 309/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného obchodnou spoločnosťou AK PITOŇÁKOVÁ, s. r. o., Slovenská 5/B, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 1T/45/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 1T/45/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **priказuje**, aby v konaní sp. zn. 1T/45/2017 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré je Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Prešov je **povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 309/2023-17 z 15. júna 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia

svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 1T/45/2017. Sťažovateľ žiada prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľovi bolo 7. januára 2017 vznesené obvinenie pre trestný čin ublíženia na zdraví v súbehu s trestným činom výtržníctva a 20. apríla 2017 bola na neho podaná na okresnom súde obžaloba. V napadnutom trestnom konaní však nebolo do podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté ani súdom prvého stupňa. Sťažovateľ popísal priebeh napadnutého konania, pričom od podania obžaloby do hlavného pojednávania uskutočneného 15. decembra 2017 konal súd plynulo. Na hlavnom pojednávaní konanom 19. decembra 2017 však okresný súd rozhodol, že bude v dokazovaní bez návrhu strán pokračovať a následne začal do konania priberať znalcov.

3. Sťažovateľ poukázal na to, že znalca z odboru psychológie pribral okresný súd do konania až uznesením zo 14. mája 2018 potom, keď hlavné pojednávanie 19. decembra 2017 odročil na neurčito. Vypracovanie znaleckého posudku sa z dôvodov na strane súdu, ktoré nemali objektívny charakter, predĺžilo o 3 mesiace. Sťažovateľ ďalej vytkol, že po doručení uvedeného znaleckého posudku z odboru psychológie 23. októbra 2018 súd nekonal takmer 6 mesiacov, keď až 1. apríla 2019 pribral do konania znaleckú organizáciu z odboru zdravotníctva. Znalecká organizácia nedoručila znalecký posudok ani po uplynutí 3 rokov, počas ktorých bol okresný súd nečinný. Až 1. apríla 2022 ju požiadal o doručenie znaleckého posudku, ktorý bol napokon doručený až 9. augusta 2022, teda po uplynutí viac ako 3 rokov a 4 mesiacov od vydania uznesenia o pribratí znaleckej organizácie do konania. Sťažovateľ zdôraznil, že okresný súd počas celého obdobia nečinnosti znaleckej organizácie nevykonal voči nej žiadny úkon, ktorým by zabezpečil doručenie znaleckého posudku v čo najkratšej lehote.

4. Sťažovateľ tiež uviedol, že svojím konaním k predĺženiu trestného konania nijako neprispel, zúčastňuje sa všetkých nariadených úkonov a o odročenie hlavného pojednávania žiadal iba raz z dôvodu choroby.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti odkázal na vyjadrenie aktuálneho zákonného sudcu, ktorý konštatoval, že predmetná trestná vec mu po predchádzajúcom zákonnom sudcovi bola pridelená 2. marca 2022 a z tohto dôvodu mu neprináleží vyjadrovať sa k namietaným skutočnostiam, ktoré podľa sťažovateľa spôsobili prietahy v napadnutom konaní pred týmto dátumom. Uviedol chronologický prehľad ním vykonaných úkonov v napadnutom konaní s tým,

že vo veci konal riadne a bez priet'ahov. Z prehľadu vyplýva, že 22. marca 2023 bol vo veci vyhlásený rozsudok, proti ktorému podal obžalovaný odvolanie, a aktuálne sa spis nachádza na odvolacom súde.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ v replike zdôraznil, že v období vykonávania znaleckého dokazovania bol okresný súd takmer úplne nečinný a vo vzťahu k znalcom, ktorí nedodržali lehoty na vypracovanie znaleckých posudkov, nevykonával žiadne opatrenia. Podľa jeho názoru ani aktuálny zákonný sudca nepostupoval vo veci bez zbytočných priet'ahov, pričom pri svojom postupe mal prihliadať na to, že ide o trestné konanie, ktoré v čase, keď mu bola vec pridelená, prebieha už viac ako 5 rokov. Z obsahu spisu mu tiež muselo byť zrejmé, že ide o dlhodobé priet'ahy, ktoré boli zapríčinené výlučne bezdôvodným nekonaním súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

8. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné sudy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

9. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

10. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd je toho názoru, že vec sťažovateľa nemožno považovať po právnej stránke za zložitú či akokoľvek sa vymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti súdov, preto dĺžka konania nebola závislá od právnej náročnosti prerokovávanej veci. Čo sa týka skutkovej stránky, ústavný súd konštatuje, že možno pripustiť istú mieru skutkovej zložitosti veci vyplývajúcu z potreby vykonať znalecké dokazovanie.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

12. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu. Problematickým z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní je predovšetkým obdobie súvisiace so znaleckým dokazovaním. Po odročení hlavného pojednávania 19. decembra 2017 na neurčito a vyjadrení procesných strán týkajúcich sa návrhov na doplnenie dokazovania v januári 2018 okresný súd pribral do konania znalca z odboru psychológie až uznesením zo 14. mája 2018, teda po vyše 3 mesiacoch nečinnosti. Po doručení znaleckého posudku z odboru psychológie 23. októbra 2018 súd nekonal vyše 5 mesiacov, keď až 1. apríla 2019 pribral do konania znaleckú organizáciu z odboru zdravotníctva. Trestný spis bol znaleckej organizácii zaslaný 12. júna 2019, tá však v stanovenej lehote znalecký posudok nevypracovala, po jej uplynutí ostal okresný súd opäť nečinný, nijako doručenie znaleckého posudku neurgoval a až 8. apríla 2022, teda po uplynutí 2 rokov a 7 mesiacov, požiadal znaleckú organizáciu o zaslanie znaleckého posudku v lehote 14 dní od doručenia žiadosti. Okresný súd súhlasil so žiadosťou o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku do 20. mája 2022. Ani uvedený termín znalecká organizácia nedodržala, po uplynutí danej lehoty okresný súd opäť nekonal, a to až do doručenia znaleckého posudku 9. augusta 2022, teda vyše 2 a pol mesiaca. Okresný súd toleroval meškanie znaleckej organizácie napriek tomu, že mal k dispozícii účinné prostriedky nápravy, ktoré však nevyužil. V danej súvislosti ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že tolerovanie pasivity znalca, ako aj ustanovenie súdneho znalca, ktorý nemal potrebnú odbornosť na podanie znaleckého posudku, je postupom súdu, ktorý nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty a ako taký spôsobuje zbytočné priet'ahy v konaní (II. ÚS 10/01, II. ÚS 235/02).

13. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu cca 3 a pol roka.

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

16. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných

prieťahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená.

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, čo odôvodnil pocitmi strachu a neistoty vyvolanými trestným konaním znásobenými bezdôvodnou nečinnosťou súdu, pričom poukázal na to, že počas celej doby trestného konania je podrobovaný dohľadu probačného a mediačného úradníka a obmedzovaný na svojich právach, a to aj napriek dlhodobej nečinnosti súdu.

19. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

20. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, skutočnosť, že vo veci už bolo rozhodnuté rozsudkom z 22. marca 2023 a vec sa od 26. júna 2023 nachádza na odvolacom súde, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľa nevyhovelo.

V.

Trovy konania

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

23. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 530,86 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľkou tejto dane. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku sťažovateľa z 11. júla 2023, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

24. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu